

השר יוספמן נפטר - מי ישתלט על אחוזתו, שהיא עמדת-מכתה

מי ישכון במשרד השיכון?

ורק אז נתגלה כי יש עוד טוען לשלטון — האיש השולט בו כיום, דויד טנה. ה' מנהל-הכללי רצה להיות שר.

כי בינתיים התחזק טנה יותר ויותר, אם כי בשקט. הוא חיזק את אגף-התיכון שלו, הגדיל תוך שנה וחצי את תקציבו ממיליון לירות לארבע מיליון. אגף-התיכון של משרד-הפנים נאלץ להסתפק, לעומת זאת, בסכום העלוב של חצי מיליון לירות.

גולדה תמכה, מאחורי הקלעים, בטנה, איש אמונה. היא נתנה לו גיבוי לא רק נגד משרד-הפנים, אלא גם נגד הטוענים החדשים לכס השר. עם אלה נימנית, בימים האחרונים, דמות חדשה: עקיבא גוברין, מחתיקי מפא"י, שקופה במשך שנים רבות, נאלץ עד כה להסתפק בתפקיד המישני של ראש סיעת מפא"י בכנסת. אחרי ש' גוברין תמך בנערי-החצר בעת פרשת לבון, גיגע לו שבר — ונערי-החצר מוכ' נים עתה לעזור לו לקבל את התיק, אם לא יימסר לאלמוגי. יתכן שגם לוי אש' כול יעדיף את גוברין על אלמוגי ה' מפחיד.

שרות להתקם במתכננים, עשה זאת: כשר הפנים, ציונה עליהם לעבור ירושלימה. רר' במ התפטר, והמחלקה כולה דלל כוחה. בדיוק לכך המתין עסקן מפא"י בשם דויד טנה, שהופקד עלידי גולדה מאיר על השיכון במדינה. טען טנה: איך אני יכול לבנות, מבלי שאוכל לתכנן? אמנם, לפי חוקי המדינה זקוק כל בניין חדש לרשיון מידי רשויות משרד-הפנים. אולם בגלל חור ששרד מימי המנדט ה' בריטי קיים במדינה מצב חוקי אבסורדי: שום בניין הנבנה עלידי הממשלה אינו זקוק לרשיון כזה. הבנייה הממשלתית חופשית לגמרי.

כלל זה אינו חל רק על בניינים ממשל' תיים ממש — אלא על כל אלפי יחידות' הדויר הניבנות עלידי רשויות ממשלתיות או למענן, כולל בניית טלל-בונה. במלים אחרות: שמונים אחוז, בקירוב, של כל ה' בנייה בארץ אינה זקוקה לשום רשיון מטעם משרד-הפנים.

עבור 80 אחוזי אלה הקים טנה אגף-תיכ' נון פרטי משלו, במיסגרת משרד-העבודה המפא"י. שביתת מכשירי-התיכון של משרד הפנים עלידי רוקח פינתה לו את הדרך. כאשר הבין רוקח את אשר צשה, היה כבר מאוחר מדי.

פעם גבוה, פעם נמוך

יש מבין המתחרים לא היה מוכן לדבר בגלוי על הצד הפוליטי של ה' מאבק. תחת זאת נערך הוויכוח על הצד הטכני, המקצועי, של התיכון.

שר-הפנים העמיד במרכז התקפתו ה' מחודשת את השאלה: האם חייבת מחלקת התיכון להשתתף למשרד ביצועי מובהק, כמו משרד-השיכון — או שעליה להיות מנותקת מהביצוע השוטף, ולשקול באוב' ייקטיביות ובחוסר-רפניות?

הנסיון המר הכתיב את התשובה למ' תכנני משרד-הפנים. נסיון מר זה משתקף בעיר באר-שבע. עיר זו הוכיחה להם ש' הגורמים, הקובעים לגבי המתכננים, שונים לגמרי מהגורמים הקובעים לגבי המבצעים, ואם המבצעים שולטים גם בתיכון, נע' שות שגיאות שאין להן תקנה.

מה קרה בבאר-שבע?

כאשר עזבו הבריטים את הארץ, הורי' שו אחרים את הדעה שעררים יש לבנות בפזיור רב, בקומה נמוכה ועם הרבה חצ' רות וגינות. דעה זו אימצו אנשי-התיכון של מדינת-ישראל בראשית ימיה, ואותה העבירו לאגף-השיכון של משרד-העבודה. אך כבר ב'1952 הגיעו אנשי התיכון ל' מסקנה שהגישה היתה מוטעית. הם גרסו מעתה בניינים גבוהים יותר, בצפיפות רבה יותר, כדי להבטיח בניית עיר מודרנית אמיתית.

מאותה שנה, במשך שש שנים, הציפו אנשי התיכון של משרד הפנים את משרד-השיכון בעשרות הצעות, בקשות ותז' כירים, בכתב ובפ'פה. ככולם דרשו את שינוי הבנייה. כל הדרישות נידחו במשרדו

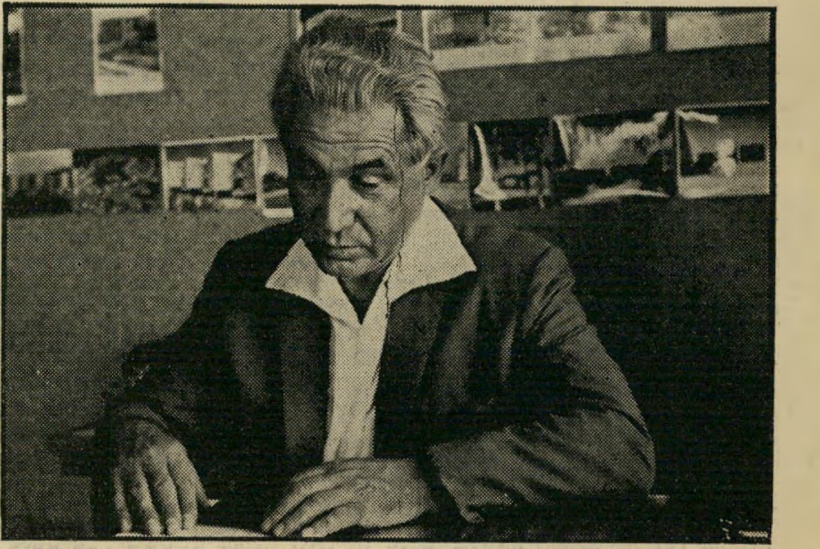
המנהל רוצה להיות שר

עם הקמת הקואליציה הנוכחית, נאלצה מפא"י למסור את משרד-העבור' דה לידי אחרות-העבודה. אולם כלל לא עלה על דעתה למסור לה גם את התיכון הכלי-כול.

על כן הוקם, זו הפעם הראשונה, מיניס' טריון מיוחד לשיכון בישראל. הוא נמסר לידי השר גיורא יוספמן — וכמנהלו ה' כללי נתמנה דויד טנה, שהפך בכך סופית לדיקטטור של כל ענייני הבנייה בארץ. למשרד-העבודה לא נותר אלא לסלול כבי' שים, לשלוח פועלים למקומות-עבודה. אולם גיורא יוספמן היה רק פתרון' בניינים. כאשר חלה, נפתח כל המאבק מח' דש. היו כמה וכמה טוענים למפתח שלטון' ני זה ששמו שיכון:

- שר-הפנים המפד"לי משה שפירא, שלא ויתר עדיין על התקנה להחזיר סמכו' יות התיכון למשרדו, ולכונן את כל התיכון הבנייה על בסיס הגיוני.
- השר בליתיק יוסף אלמוגי, שהיה אחד הראשונים שתפס את כל פוטנציאל' הכוח הגלום בעמדה זו. יוספמן היה מוכן למסור לו את תיק הפיתוח, אך סירב למסור לו את השיכון דחקא — כנראה בהשפעת לוי אשכול, שחשש מפני עליית כוחו של הקלגס מחושיסטאן.

עם מותו של יוספמן החריף מאבק זה. ונבא למנוע את כפיפת הנציב ה' עליין. נציג המלך, לרשויות מקומיות של נייטיבס.

המוען לכם השר: דויד טנה. הדיקטטור של השיכון

הנגזלים והגוזל: השרים שפירא, אלמוגי (מאחור) ואלון

של טנה בטענה אחת ויחידה: כך זול יותר לבנות!

הקרקע היתה מצוייה בבאר-שבע בשפע ובזול, יסודות הבניינים הנמוכים זולים יותר, וטנה החליט שכך יהיה, וחסל. וכך, במשך אותן שש שנים, הקים אגף-השיכון בבאר-שבע את העיר הממוקרת ביותר וה' פחות יעילה בארץ.

אך אנשי הביצוע לא שקטו על שמריהם. כאשר נוכחו סוף-סוף שגישת אנשי-התיכ' נזון במשרד-הפנים נכונה יותר, גילו מומ' חייהם לפתע שגם יותר משתלם לבנות בתים בני ארבע קומות. כדי להוכיח שהם לומדים משיגאות, קיבלו הפעם באופן טוטאלי את ההשקפה החדשה. וכדי להיות נאמנים לעצמם עד הסוף, בנו השנה, ב' קצה הנידה ביותר של המושבה רעננה, כסביבה בה רוחב הכבישים מספיק ב' קושי למכונית פרטית אחת, במקום בו אין רואים בית גבוה בטחח של קילו' מטר, וכל בית מוקף חצר מוריקה — דחקא שם, ולמרות התנגדות ראשי ה' מועצה המקומית, בנה משרד-השיכון שני בנייני-ענק, גבוהים ורחבים.

הכל, לפי מיטב כללי חלם.

כך, כאשר דנו לאחרונה על בניית השיכו' נים לגל העליה של החודשים האחרונים, דחה איש משרד-השיכון את ההצעה להפ' נות חלק מהשיכונים לעפולה או לעיירות פיתוח: "אין לנו זמן עכשיו להתעסק עם תוכניות מסובכות. אני צריך מקום ב' שפלה, בו אוכל להציב תוחת ולצקת אלף בניינים בבת אחת!" לא יופי לא נוחיות, לא חישוב כלכלי רחוק, אלא "תוחת ש' ייצק אלף בניינים".

אך המכשלה אינה נגמרת רק בתיכון מקומות. אנשי הביצוע רוצים תמיד להרי' חיב את שטח הבנייה, על חשבון הכבי' שים, ולכן כמעט בכל איזורי השיכון של חולון ובתיים סלל משרד-השיכון כבישים צרים מדי, כדי שיהיה יותר שטח לבניינים.

גם שיקולי נוף ואחיר אינם קובעים למבצעים, ולכן התעקשו אנשי משרד-השיכון לא להשאיר את שטח מקהת-ישראל כשטח פארק עתידי של תל-אביב, ודרשו בתוקף להשמיד את הגן הבוטאני הנהדר הנמצא במקום, לבנות במקומו את שיכוני קופסות-הגפנורים שלהם.

כמעט שאין ספק שהחייכו בממשלה לא ייגרם לטובת משרד הפנים. חשיבות פוליטית גדולה מדי מונחת על כך ה' מאזניים, מכדי שמפא"י תחתר על השליטה בתיכון.

מן הסתם גיעו לפרשה מסוימת, אך הקרב עדיין לא הסתיים. הוא רק נסתבך יותר עם מותו של יוספמן.

ביצועיסטים מתכננים

פני שנתיים ניסו אנשי התיכון של משרד-הפנים לשים קץ לנוהג ה' פרוע, שלחו מכתב-התראה למחלקת ה' שיכון על בניית בניינים המכערים את הארץ ונופה. בין שלוש-עשרה הטענות העיקריות שלהם:

- כיצור הבניינים.
- שטח זעיר מדי להי משפחה.
- קירות דקיקים שאינם מאפשרים פרטיות.
- תיקרה נמוכה בצורה מסוכנת.
- חדרי שירות זעירים עד כדי סכנה היגיינית.
- אנשי משרדו של טנה אף לא טרחו להשיב על מכתב זה. שר הפנים, שתמך ועודד את מחלקת התיכון שלו, והוציאה לחלוטין ממצבה הקשה הממושך, העביר את המאבק לממשלה, בצורת הצעת-החוק. אך גם מפא"י וגם טנה לא הסכימו לחתר על השליטה בגורם התיכון. גולדה היתה למייצגת העיקרית של מנהל משרד-השיכון השאפתני.

במרוצת החייכו על החוק, הנימשך כבר כמה חודשים, הציעה גולדה כמה פעמים, כאילו בלי קשר לחיכות בעניין החוק ה' מוצע, להקים חברות ממשלתיות לייצוא ידע